

Dne 21. dubna 2007 se uskutečnila tradiční XXII. pražská teoreticko-politická konference s mezinárodní účastí.

Cílem této konference na téma „O zločinech kapitalismu a perspektivách lidstva“ bylo přispět k dalšímu komplexnímu odhalování a publicitě minulých i současných jevů pramenících z podstaty kapitalismu a k posílení společenského vědomí o nezbytnosti a cestách jeho historického překonání.

Úvodní referát „O minulých i současných jevech pramenících z podstaty kapitalismu“ přednesl Pavel Degřar.

Z jeho vystoupení uvádíme základní myšlenky.

Úvodem svého rozsáhlého a detailního rozboru podstaty kapitalismu uvedl, že vznik třídní společnosti se datuje dobou asi před pěti tisíci lety. Tato společnost je charakterizována nepřetržitým sledem krutosti a nelidskosti, zotročením a vykořisťováním těch, kteří se stali prostředkem k zajištění bezpracného života, výsad a privilegií jiných. Je to společnost, v jejíž vládnoucí třídě dominují takové vlastnosti jako hrabivost, ziskovost, lakota, touha po moci a slávě, kariérismus, krutost a bezohlednost.

Celá její historie je provázena jevy, jako jsou války, dobovačná tažení, loupeže, vyvražďování národů, mrhání lidskými schopnostmi apod.

Na druhé straně však dějiny této společnosti jsou vzestupným progresivním procesem, který má zákonitý charakter. Marx rozpornost tohoto procesu vystihl tak, že se podobá onomu odpornému pohanskému bůžku, který nechtěl pít nektar jinak než z lebky zavražděného.

Přiléhavá je také charakteristika Engelse, který o dějinách třídní společnosti mluvil jako o nejkrutější ze všech bohyň, která svůj triumfální vůz vleče přes hory mrtvol nejen v období války, ale i v obdobích pokojného ekonomického rozvoje. Marxisté nezastírají, že třídní společnost, kromě nehumánnosti, špatností a krutostí přispěla k růstu materiálního bohatství, rozvoji techniky a produktivity práce, rozvoji věd a umění.

Marxismus-leninismus považuje za pokrokový také kapitalismus a sice v tom, že odstranil feudální vztahy, že přispěl k rozvoji výrobních sil a k zespolštění práce, ale současně klade otázku, za jakou cenu, co způsobil a způsobuje

a zda je možná změna. Na tuto otázku také odpovídá.

Podle Lenina vědecká marxistická metoda zkoumání společensko-ekonomických formací od prvobytně pospolné, přes otrokářskou, feudální a kapitalistickou spočívá v tom, že „společnost je zkoumána jako živý organismus, který se stále vyvíjí“ a že „vědecký význam ta-

kového zkoumání spočívá v objasnění zvláštních (historických) zákonů, kterými jsou podrobeny vznik, bytí, vývoj a zánik daného sociálního organismu a jeho vystřídání organismem jiným, vyšším“ (VIL, S 1, Praha 1951, s. 175, 177).

Připomeňme si, že existence

třídního rozdělení společnosti a z něho vyplývajícího boje mezi zájmy jednotlivých tříd byla známa dlouho před vznikem marxismu. Avšak skutečnou podstatu tohoto rozdělení a boje mohlo odhalit teprve důsledné uplatnění materialismu a dialektiky v dějinách. Na základě materialistického přístupu ke společenské problematice, odhalení ekonomické podstaty společenském pohybu, zakladatelé marxismu stanovili nejen příčiny rozpadu společnosti na třídy, spočívající zejména v rozdílném postavení lidí v systému sociálně ekonomických (vlastnických vztahů), tj. v rozdílném vztahu k výrobním prostředkům, ale i nevyhnutelnost zániku třídního rozdělení společnosti na určitém stupni jejího vývoje. Lenin rozbořem základních ekonomických znaků a dalších charakteristických rysů monopolního stadia kapitalismu - imperialismu - dospěl k závěru, že tohoto stupně bylo jím dosaženo.

Dále Pavel Degřar uvedl, že problematikou kapitalismu se zabývají rozsáhlé

vědní obory. Dějiny jeho vzniku a vývoje jsou velmi pestré a složité. Obdobně se to týká i jeho současnosti. V rámci daných možností je proto možné pouze naznačit některé jevy a momenty jeho rozporuplného vývoje, a to bez nároku na komplexnost a pregnančnost výkladu.

Svoje úvodní vystoupení pak rozdělil do několika kapitol jako: 2) Základní charakteristika kapitalismu, 3) Původní akumulace kapitálu, 4) Další vývoj kapitalismu, 5) Jak se změnil soudobý kapitalismus, 6) Důsledky restaurace kapitalismu v České republice, 7) Lesk a bída soudobého kapitalistického světa, 8) Militarizace a války atd.

V závěru svého referátu mimo jiné řekl:

Pokusil jsem se poněkud poodhrnout ideologickou oponu, za níž jsou skrývány temné a nejtemnější stránky kapitalismu. Zmínil jsem se o některých zločinech, napáchaných v zájmu kapitálu v minulosti a páchaných v přítomnosti. Naznačil jsem, že jejich příčina je dána samotnou podstatou kapitalistického výrobního způsobu, jehož perpetuum mobile existence a vývoje spočívá v bezohledné honbě za maximálním ziskem, spjaté s akumulací kapitálu. Připomenul jsem, že v těchto podmínkách rozvoj výrobních sil, v plném významu tohoto pojmu, naráží stále více na meze dané existujícími výrobními vztahy, které neodpovídají společenskému charakteru výroby a je proto nutno uvést je s ním do souladu. Podotkl jsem, že k tomu nedochází automaticky a spontánně, ale, že je to výsledkem uvědomělé činnosti těch nejpokrokovějších sil společnosti, které si nutnost této změny uvědomují a jsou jejich hegemonem a hybnou silou.

Kapitalismus jako historická etapa vývoje lidské společnosti má dnes na kahánku, neboť jeho progresivní role byla již naplněna, byť za cenu krve a utrpení. Zákonitě skončí na smetišti dějin, tak jako tam skončily předchozí společensko ekonomické formace: prvobytně pospolná, otrokářská či feudální. Kdy a jak k tomu dojde také v dalších zemích světa, to závisí na konkrétních podmínkách historické situace. Ale že k tomu dojde, je nesporné.

Skončí tam ne proto, že by se přestal vyvíjet, nýbrž právě proto, že se nestále rozporně rozvíjí, čímž vytváří také předpoklady svého zániku. Jeho konec je

Moudra z pražských konferencí...

O zločinech kapitalismu

předznamenán tím, že není v jeho moci čelit příčinám a důsledkům své všeobecné krize, protože není způsobilý řešit svůj stále narůstající a zostřující se základní rozpor, rozpor mezi prací a kapitálem, ani další rozpory z něj odvozené. Protože není schopen řešit stále se prohlubující ekonomické, sociální, ekologické, politické, etnické, religiózní a etické problémy, ani čelit válečným konfliktům, hrozbě raketojaderné apokalypsy. Tím vším se stává nebezpečím nejen pro další rozvoj, ale i samu existenci lidstva.

Toto nebezpečí nelze ignorovat. Není možno před ním a jeho řešením zavírat oči, strkat jako pštros hlavu do písku.

V následující diskusi vystoupilo 16 účastníků konference a do protokolu konference bylo odevzdáno 8 nepřednesených příspěvků k tématu konference. Mimo četných pražských účastníků a řady účastníků z dalších míst České republiky, byli přítomni také zahraniční účastníci z Belgie, Dánska, Itálie, KLR, Kuby, Maďarska, Německa, Polska, Řecka, Slovenska, Švédska, Velké Británie, Venezuely a Vietnamu.

Jako vždy, přinášíme základní myšlenky z vystoupení některých diskutujících.

Zločiny kapitalismu

Milan Krajča

... Bohatství a moc imperialistických zemí vznikly ze staletého vykořisťování a olupování kolonií, ze současného neokoloniálního vykořisťování a vydírání druhých zemí, především tzv. třetího světa, z výhod monopolního postavení předních kapitalistických zemí a také díky jejich historickému náskoku.

Kapitalismus přinesl zbídačování stamilionů vykořisťovaných; ničení hoto- vých výrobků i výrobních sil (včetně nejceennější z nich - lidské pracovní síly) v pravidelně se opakujících a stále více se prohlubujících a rozšiřujících hospodářských krizích; stamilionové lidské oběti v obchodu s otroky a při vyhlazování domorodého obyvatelstva, v koloniálních válkách a při potlačování národněosvobozeneckého boje kolonií, ve válkách mezi kapitalistickými zeměmi i při potlačování odporu pracujících.

V minulém století kapitalismus lidstvu přinesl světové hospodářské krize, dvě světové války, v nichž zahynulo šedesát milionů lidí, jimiž

byly promrhány materiální statky ve výši 4 338 mld. amerických dolarů, které uvrhly celé národy na pokraj fyzického vyhlazení a vystupňovaly rozsah lidského utrpení do rozměrů, které historie dosud nepoznala. Zároveň kapitalismus představil svou nejreakčnější formu - fašismus...

Také současné globální problémy, které ohrožují samou existenci lidské civilizace a život na zemi vůbec, mají svou prvotní příčinu v kapitalistickém systému. Honba za ziskem, tento motor kapitalistického systému, vede k samoučelnému stupňování výroby, které sebou nese bezohledné drancování přírodních zdrojů země, znehodnocování přírodního prostředí. V kapitalismu je krátkodobý zisk pro kapitál vším, živé organismy a další složky i celek přírody ničí, proto se životní prostředí rapidně zhoršuje. Imperialistické země světa jsou největšími ničiteli Země.

Naše planeta je tak v dosud nevídaném nebezpečí. V současnosti jsou před námi zejména následující globální problémy: změny klimatu, odlesňování planety, zmenšování ozónové vrstvy, vymírání živočišných druhů, ničení divoké přírody, znečištění, vyplývání zdrojů.

Nukleární zbrojení a vůbec využívání vědy pro válečné účely, zahájené kapitalistickým západem spolu s tzv. studenou válkou proti socialistickým zemím a vnucené i jim jako zbrojení vůbec, hrozilo světovou nukleární katastrofou, jejíž nebezpečí stále trvá. Neustálý nárůst armádních rozpočtů imperialistických zemí, budování vojenských základů imperialismu po celém světě, rozvoj a výroba jaderných, chemických a biologických zbraní jsou aktuálními problémy současnosti...

My, komunisté, na rozdíl od různých reformistických a sociálně demokratických snů nejdeme v utopických nevědeckých iluzích o možnosti postupného zlidšťování kapitalismu a jeho přerůstání v socialismus. Bojujeme za revoluční překonání kapitalistického státu a jeho

nahrazení socialismem. Letošní 90. výročí Říjnové revoluce v Rusku musí být výzvou k využití revolučních zkušeností z bojů předchozích generací. Přístup založený na marxismu-leninismu je při tom nezbytný. Revoluční překonání kapitalismu, které stojí před lidstvem, nebude v žádném případě jednoduché. Je však nejen možné, ale i nezbytné. Jak říkala Rosa Luxemburgová, existují pouze dvě možnosti: socialismus nebo barbarství.

Ke zločinné povaze kapitalismu

Kyrilos Papastavrou - Řecko

... Integrální součástí vývoje kapitalismu v jeho imperialistickém stadiu je to, že obnažuje svou reakční povahu a vrací nás ještě hlouběji zpět v porovnání s buržoazně republikánskými proklamacemi 18. a 19. století.

Kde hledat zdroje zločinů kapitalismu?

- V samotné povaze kapitalismu, spočívající ve vykořisťování člověka člověkem a v tom, že výrobní prostředky a hodnoty produkované prací milionů jsou majetkem malé menšiny.

- V tom, že určujícím kritériem je kapitalistický zisk, a nikoli to, zda a nakolik jsou uspokojovány potřeby lidí, a že právě toto kritérium má rozhodující vliv i v otázce využití každého z nových výsledků vědy a techniky.

- V ostrém konkurenčním boji mezi kapitalisty - a dnes zejména mezi monopoly - o nadvládu nad trhy v národním a mezinárodním měřítku.

- V tom, že buržoazní stát využívá proti nevyhnutelnému růstu třídního boje různých prostředků proti dělnickému a dalším demokratickým hnutím a proti komunistickým stranám.

- V tom, že buržoazní ideologie je reakčním alibi za vykořisťování, útlak a antikomunismus...

Řada faktorů, mezi něž patří konflikty mezi různými částmi buržoazie, meziimperialistické rozpory, snaha čelit demo-

kratickým hnutím a razantní prosazování kapitalistické racionalizace, vedla k nastolení mnoha krutých buržoazních diktatur v řadě zemí světa: Španělsku, Portugalsku, Turecku, Brazílii, Chile, Argentině a jiných zemích Latinské Ameriky i Asie a Afriky. My v Řecku máme zkušenost se sedmiletou vojenskou diktaturou (1967-74), již podpořovala část buržoazie a hlavní imperialistická centra včetně USA; která přispěla k rozvoji monopolistického kapitali-

Řekli-neřekli?

smu v Řecku a dopustila se odporných zločinů proti našemu lidu.

Intervence mocných imperialistických center otevřeně vojenskou cestou či prostřednictvím zvláštních služeb, a to jak v kontextu sedmdesáti let boje mezi kapitalismem a socialismem po Říjnové revoluci, tak nyní v kontextu meziimperialistického soupeření o nadvládu nad energetickými trhy, zdroji a dopravními cestami. Máme bezprostřední zkušenost s ozbrojenou imperialistickou intervencí (Británie a USA) proti lidovému hnutí v letech 1946-49. V průběhu této občanské války se řecká buržoazie s podporou Británie a Spojených států dopustila obrovských zločinů proti řeckému lidu. Na 150 tisíc lidí bylo zabito, 5 tisíc popraveno, 40 tisíc vyhnáno do zahraničí, kolem milionu zbaveno domova a na 65 tisíc lidí bylo nuceno emigrovat, z nichž část našla útočiště v socialistickém Československu...

V boji proti antikomunistické propagandě a politice, vydávající komunismus za zločinecký systém, třeba ukazovat převahu socialismu prokazanou, nehledě na jeho slabiny a chyby, v SSSR a zemích střední a východní Evropy ve 20. století, i reálný potenciál socialismu dnes, jako jediného východiska ze slepé uličky ekonomických a politických zločinů kapitalismu proti pracujícím. Reálným obsahem toho, co se podvodně vydává za „zločiny komunismu“, je revoluční třídní boj pracujících a jejich spojenců proti vykořisťovatelům, za likvidaci vykořisťování člověka člověkem.

Koloniální a dobytelské války

Václav Jurn

Jedním z největších zločinů kapitalismu byly koloniální války. Byly vedeny od samých počátků kapitalismu a vrcholily v 19. století. V jejich důsledku si vytvořily rozsáhlá dominia prakticky všechny západoevropské státy - Anglie, Francie, Holandsko, Belgie, Španělsko, Portugalsko, Itálie, Německo. Je tragickou realitou, že krutě poznamenaly i první polovinu 20. století, kdy byly napadeny některé dosud formálně svobodné země a kdy se především odehrály světové války zemí, v nichž neuspokojené země (Itálie, Německo) silou zbraní měnily mapy koloniálně porobených kontinentů a jiné realizovaly svoje představy o lepší rase (Japonsko), které je „předurčují“ k dobytelským válkám. Podstata kapitalis-

tických válek je nepopiratelná a zřejmá - jde primárně o krvavé řeže v boji o nerostné zdroje a suroviny a sekundárně o trhy a odbytiště.

Světové klima změnilo až vítězství Sovětského svazu ve Velké vlastenecké válce a nesmírný vzestup jeho autority.

Rokem 1945 začíná etapa národně osvobozeneců zápasů a rozpadu koloniálního panství imperialistických zemí. To pochopitelně nebyl ani jednoduchý, ani nekrvavý proces. Jestliže například v arabském regionu získala nezávislost Sýrie již v roce 1946, pak dvě další země, Tunisko a Maroko, až o deset let později. Alžírsko si však muselo vybojovat svobodu za cenu více než 1,3 milionů obětí až ve válce v letech 1954-62. Složitým procesem dekolonizace procházel africký kontinent...

Neokoloniální politika Spojených stá-

tů si zasluhuje zvláštní pozornost. Svou ambici stát se jedinou světovou supermoci demonstrovaly již svržením atomové pumy na dvě japonská města v srpnu 1945. Nesly hlavní odpovědnost za rozpoutání války na Korejském poloostrově v letech 1950-53. Byla to první válka vedená bez mandátu Rady bezpečnosti OSN ustavené pouhých pět let zpátky. Spojené státy se ve světě především orientovaly na instalaci loutkových nebo lokajských režimů, často na čele s krvavým diktátorem, které plně saturovaly zájmy amerických průmyslových kruhů. Nebylo-li však zbylí, pustily se do přímých vojenských intervencí, především na jihoamerickém kontinentu, který byl po celá desetiletí nazýván „dvorečkem“ Spojených států. Tento kruh úspěšně prorazila kubánská revoluce a vyhnání proamerického diktátora Batisty v roce 1959. Teprve po celých desetiletích, jmenovitě v současné době, je statečný odpor kubánského lidu proti trvalé americké agresivitě úročen mimořádným úspěchem: Latinská a Jižní Amerika prochází procesem sledující kubánský příklad: Usiluje o kontrolu vlastních nerostných zdrojů a o jejich využívání ku prospěchu vlastního lidu. Celý kontinent dnes přestává být tradičním dvorečkem

USA a stává se plnohodnotným územím svobody a hlubokých sociálních reforem.

V současné době je již dobytelská politika Spojených států prováděna vcelku otevřeně. Tato kapitalistická supermoci drží svou ekonomiku nad hladinou jen díky nesmírnému roztáčení kol vojenského zbrojení a pro tuto výrobu potřebuje stále více nerostných a energetických zdrojů. Války, které v současné době vede v Afghánistánu a v Iráku, mají společný jmenovatel: Vojenskou kontrolu nad strategickými územími jednak pro jejich vlastní nerostná bohatství (irácká ropa), jednak pro obkličování území Ruské federace, kde se nalézají největší a dosud ani neprozkoumané zásoby toho, co americký vojenskoprůmyslový komplex tak naléhavě potřebuje...

Mou snahou bylo, řekl v závěru, naznačit, že války jako největší zločin proti lidskosti jsou produktem třídních společností a v novověku produktem primitivního i „moderního“ kapitalismu. Války prostě tkví v samotných genech třídně rozdělených společností a teprve vítězství idejí socialismu a komunismu lidstvo této „metly válek“ definitivně zbaví. Dokud však kapitalismus existuje, existuje i kruté nebezpečí dalších válek; ostatně silně to naznačuje současná situace v oblas-

ti Perského zálivu, kde Spojené státy aktivně připravují napadení Iránu a získání vojenské kontroly nad jeho zásobami ropy. V epoše jaderných zbraní je však toto nebezpečí schopné zničit život na této planetě. Nelze proto na jedné straně sedět s rukama v klíně a nečinně na tento katastrofický konec čekat; vojenské přípravy Ruské federace, Čínské lidové republiky a dalších protiimperialisticky zaměřených zemí jsou jistou zárukou, že americký militarismus v zahraniční politice narazí na rozhodný odpor. Na druhé straně je pro komunistické a dělnické hnutí úkolem první generace volat lidové vrstvy celého světa k obraně míru a mobilizovat je k odstranění kapitalismu; lidstvo a jeho génus si po staletích třídních společností zaslouží spravedlivé sociální uspořádání a pevný mír.

I z této konference jednoznačně vyznělo, že jenom pevná jednota komunistických a dělnických stran spolu se všemi pokrokovými lidmi na světě, může být zárukou vítězství nad kapitalismem.

Jako vždy připomínáme, že konference se konala v roce 2007, ale téma je živé i dnes. I tentokrát ponecháváme souhlas nebo nesouhlas s obsahem uvedených myšlenek z diskuse na čtenáři a do další diskuse.

(ČeHaHe)